

Titulació	Tipus	Curs
Arqueologia	OP	3
Arqueologia	OP	4

Professor/a de contacte

Nom : Antoni Palomo Pérez

Correu electrònic : antoni.palomo@uab.cat

Equip docent

Robert Carracedo Recasens

Alberto Garcia Piquer

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Ser estudiant dels cursos de 3r i 4t del grau.

Objectius

L'assignatura té com a objectiu proporcionar a l'estudiantat els coneixements teòrics i metodològics necessaris per comprendre el paper complementari de l'etnografia i l'arqueologia experimental en l'anàlisi de les societats del passat, amb especial atenció a les produccions tècniques i artesanals. En aquest sentit, es pretén que l'estudiant entengui el valor de l'etnografia com a eina d'inspiració i modelització a partir de l'observació de comunitats que mantenen o han mantingut pràctiques socials i tecnologies tradicionals, identificant seqüències tècniques o cadenes operatives, gestos productius, habilitats artesanals i formes d'organització de la vida i el treball, alhora que desenvolupa una capacitat crítica per valorar-ne les potencialitats i les limitacions en la interpretació arqueològica. Paral·lelament, es busca que conegui l'evolució metodològica i epistemològica de l'arqueologia experimental i que la compregui com una eina pròpia del marc històric-antropològic fonamentada en experiments imitatius i controlats, que permeten replicar fenòmens del passat, des d'objectes concrets fins a sistemes més complexos. Així mateix, l'assignatura vol capacitar l'estudiant per dissenyar i aplicar experiments orientats a la generació i contrast d'hipòtesis, integrar de manera crítica dades etnogràfiques i resultats experimentals, i construir analogies sòlides per a la interpretació arqueològica.

Resultats d'aprenentatge

- CM13 (Aplicar mitjançant respostes innovadores els procediments teòrics i metodològics de l'arqueologia a les demandes de la societat mitjançant perspectives inclusives en termes de diversitat cultural i gènere.) Aplicar mitjançant respostes innovadores els procediments teòrics i metodològics de l'arqueologia a les demandes de la societat mitjançant perspectives inclusives en termes de diversitat cultural i gènere.
- CM14 (Reconèixer les implicacions ètiques i socials dels diferents plantejaments i procediments de l'arqueologia per a adequar l'anàlisi a les exigències dels valors i les pràctiques democràtiques.) Reconèixer les implicacions ètiques i socials dels diferents plantejaments i procediments de l'arqueologia per a adequar l'anàlisi a les exigències dels valors i les pràctiques democràtiques.
- CM15 (Plantejar una conceptualització teòrica i metodològica de l'arqueologia coherent amb perspectives des de la diversitat cultural i de gènere, inclusives i no sexistes del passat.) Plantejar una conceptualització teòrica i metodològica de l'arqueologia coherent amb perspectives des de la diversitat cultural i de gènere, inclusives i no sexistes del passat.
- KM23 (Reconèixer l'estructura lògica de l'arqueologia com a ciència tant en el pla teòric (epistemològic i ontològic) com metodològic a partir de la seva diversitat teòrica i dels principals debats actuals.) Reconèixer l'estructura lògica de l'arqueologia com a ciència tant en el pla teòric (epistemològic i ontològic) com metodològic a partir de la seva diversitat teòrica i dels principals debats actuals.
- KM24 (Identificar les aportacions de disciplines com l'antropologia (etnografia i etnologia) i les ciències dels materials a l'estudi del passat mitjançant l'arqueologia i reconèixer-ne l'encaix en els processos inferencials.) Identificar les aportacions de disciplines com l'antropologia (etnografia i etnologia) i les ciències dels materials a l'estudi del passat mitjançant l'arqueologia i reconèixer-ne l'encaix en els processos inferencials.
- KM25 (Reconèixer els principals biaixos androcèntrics i eurocèntrics en els relats arqueològics i plantejar-hi alternatives mitjançant anàlisis inclusives que incorporin problemàtiques rellevants relacionades amb les dones i amb la diversitat ambiental, històrica i cultural.) Reconèixer els principals biaixos androcèntrics i eurocèntrics en els relats arqueològics i plantejar-hi alternatives mitjançant anàlisis inclusives que incorporin problemàtiques rellevants relacionades amb les dones i amb la diversitat ambiental, històrica i cultural.
- SM24 (Reconstruir processos i resoldre problemàtiques històriques mitjançant models etnoarqueològics i experimentals.) Reconstruir processos i resoldre problemàtiques històriques mitjançant models etnoarqueològics i experimentals.

Continguts

A. PART I: ETNOARQUEOLOGIA

Tema 1. Introducció a l'etnoarqueologia

- 1.1. Naixement de la disciplina: l'etnoarqueologia
- 1.3. Antropologia versus Arqueologia: la disciplina de l'altre costat
- 1.4. Relació Antropologia-Arqueologia: estudis etnogràfics en arqueologia
- 1.5. Crítica de l'analogia etnogràfica en arqueologia

Tema 2. Metodologia etnoarqueològica

- 2.1. Conceptes i pràctiques en antropologia
- 2.2. Treball de camp etnoarqueològic
- 2.3. Diverses perspectives en l'estudi etnoarqueològic
- 2.4. Tipus metodològics: estudis transculturals (Cross-Cultural Studies)
- 2.5. Tipus metodològics: arqueologia i antropologia col·laborativa (Collaborative Archaeology)

Tema 3. Casos d'estudi

3.1. L'organització de l'espai, el treball i la vida en societats caçadores-recol·lectores

3.2. Processos de descomposició, destrucció i preservació. Tafonomia dels objectes i les pràctiques funeràries.

3.3. Pràctiques d'arqueologia col·laborativa en contextos actuals.

B. PART II: ARQUEOLOGIA EXPERIMENTAL

Tema 4. Què és l'arqueologia experimental?

Tema 5. Significat i gènesi de la disciplina.

5.1. Definició de l'arqueologia experimental. Experimentació, experiència i simulació.

5.2. Origen i evolució. Des de l'etnoarqueologia comparada amb les experimentacions complexes i de llarga durada.

5.3. L'arqueologia experimental actual.

Tema 6. El mètode experimental aplicat a l'arqueologia

6.1. Abast de l'arqueologia experimental.

6.2. Tipus d'experiments; de la qüestió tecnofuncional a les inferències socials.

6.3. El disseny d'un experiment.

Tema 7. Valor social de la disciplina

7.1. L'experimentació i recerca fonamental.

7.2. L'aplicabilitat de l'arqueologia experimental en la societat.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Classes teòriques	25	1	CM13, CM14, CM15, KM23, KM24, KM25, SM24
PCAM	8,33	0,333	CM13, CM14, CM15, KM23, KM24, KM25, SM24
Lectura i documentació	30	1,2	CM13, CM14, CM15, KM23, KM24, KM25, SM24
Classes laboratori/pràctiques	16,67	0,667	CM13, CM14, CM15, KM23, KM24, KM25, SM24
Preparació pràctiques/treballs	60	2,4	CM13, CM14, CM15, KM23, KM24, KM25, SM24

L'assignatura es centra en l'aprenentatge dels fonaments de l'etnoarqueologia i de l'experimentació arqueològica mitjançant sessions teòriques i pràctiques, incorporant referencials etnoarqueològics clàssics i contemporanis que permeten contextualitzar la relació entre comportament humà i registre material. El treball pràctic permetrà a l'alumnat familiaritzar-se amb el disseny i el desenvolupament de programes experimentals aplicats a diverses materialitats, tot afavorint la comprensió dels processos tècnics i socials implicats en la producció i ús dels materials, així com la seva interpretació a partir de paral·lels etnogràfics.

1-Activitats dirigides/teòriques. Les classes teòriques combinaran el desenvolupament expositiu dels continguts de l'assignatura, proporcionant una visió global i integradora, amb la realització d'activitats

didàctiques actives que permetran analitzar amb major detall els aspectes clau. Es fomentarà, en tot moment, la participació i el desenvolupament del pensament crític de l'estudiant.

2-Activitats al Laboratori. Es realitzaran sessions pràctiques que permetran la realització d'activitats experimentals per tal de desenvolupar i avaluar la capacitat d'obtenció de dades significatives dels conceptes adquirits en les sessions teòriques.

Fonamentalment les activitats de laboratori les considerem com a classes pràctiques experimentals a l'aula. Són classes exclusivament pràctiques en les quals els alumnes desenvoluparan processos tecnofuncionals emprant els mateixos materials i eines que en el passat. L'objectiu que persegueix aquesta modalitat docent és poder treballar de forma pràctica i manual aspectes treballats de forma teòrica fixant en coneixements adquirits en una materialitat mòbil. Aquestes classes sovint comptaran amb una demostració experimental del docent per permetre a l'alumnat fer un apropament directe a les pràctiques tecnològiques tractades.

3-PCAM. Visita de l'espai d'experimentació pre-industrial de Forallac (Baix Empordà).

4-Activitat autònoma. A partir de sessions teòriques i pràctiques, l'alumnat treballarà en l'ampliació i l'assimilació dels conceptes bàsics implicats mitjançant el desenvolupament d'un programa experimental, aprofundint en la seva planificació, execució i anàlisi de resultats, així com en la seva capacitat d'interpretació crítica.

Activitats formatives concretes

Bloc 1. Visita de l'espai d'experimentació pre-industrial de Forallac

1. Visita de la carbonera, forn de pega i forn de terrissa.
2. Pràctica de laboratori: Anàlisi de l'espai d'experimentació pre-industrial de Forallac.

Bloc 2. Pràctiques de laboratori: distribució espacial, tafonomia i fenòmens post-deposicionals

- 2.1. Disseny i realització d'un experiment sobre dispersió espacial de materials i efectes del *trampling*.
- 2.2. Simulació de processos tafonòmics i fenòmens postdeposicionals en diferents contextos arqueològics.
- 2.3. Excavació, registre i documentació de les restes generades experimentalment.
- 2.4. Anàlisi dels resultats experimentals i interpretació dels processos de formació del registre arqueològic.

Bloc 3. Pràctiques de laboratori: : anàlisi del treball del foc, obtenció, manteniment i ús.

- 3.1. Experimentació amb tècniques d'encesa del foc i aprovisionament de combustibles.
- 3.2. Construcció, manteniment i gestió de fogars experimentals.
- 3.3. Anàlisi arqueològica de les estructures de combustió: caracterització de l'estratigrafia, cendres, carbons i alteracions tèrmiques dels materials.
- 3.4. Excavació i documentació d'estructures de combustió experimentals.

Bloc 4. Pràctiques de laboratori: anàlisi experimental de la producció, manteniment i ús d'artefactes

- 4.1. Transformació de roques: fractura, buixardat i poliment.

4.2. Treball de les fibres vegetals: obtenció, transformació i producció. Confecció de cordes i cistelleria.

4.3. Processos de producció de la indústria òssia: fractura, ranurat, raspat i poliment.

4.4. Metal·lúrgia del bronze: construcció d'un forn, reducció del coure i producció d'objectes metàl·lics.

4.5. Anàlisi arqueològica del procés metal·lúrgic: excavació i documentació del forn, estudi de les escòries, combustibles i altres residus de producció.

Documentació addicional: Campus virtual

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè l'alumnat completi les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Lliurament de treball	50%	2	0,08	CM13, CM14, CM15, KM23, KM24, KM25, SM24
Lliurament de treball	10%	1	0,04	CM13, CM14, CM15, KM23, KM24, KM25, SM24
Examen	30%	2	0,08	CM13, CM14, CM15, KM23, KM24, KM25, SM24
Assistència i participació en les classes	10%	5	0,2	CM13, CM14, CM15, KM23, KM24, KM25, SM24

L'assistència a les classes és obligatòria. Es requereix l'assistència com a mínim al 80% de les sessions per tal de superar l'assignatura.

-Assistència i participació a les classes (10% pes global).

-Examen (30% pes global).

-Dos Treballs de curs (10% i 50% pes global). Un treball consistirà en el dossier que reflecteixi les experiències desenvolupades durant el curs (dossier de pràctiques, 10%) i un treball (50%) que consistirà en la conceptualització, disseny i posada en pràctica d'un programa experimental.

Per superar l'assignatura, s'ha d'assolir una puntuació global de 4.9 en una escala de 10.

En el moment de realització/lliurament de cada activitat avaluable, el professorat informarà (Moodle, SIA,...) del procediment i data de revisió de les qualificacions.

Requisits per superar l'assignatura

- Assistència al 80% de les sessions.
- Presentació/realització del treball en els terminis establerts.
- Assolir una puntuació mitja dels mòduls d'avaluació de 4.9 ó més en una escala de 10, sempre i quan s'hagi obtingut una qualificació de 4 o més en una escala de 10 en cadascun d'ells
- Un/a estudiant es considerarà no avaluable en el cas que no lliuri un 30% de les activitats avaluables (en els

terminis establerts o no assisteixi a menys del 80% de les sessions teòriques) o no es presenti a l'examen

Recuperació

- Es podran presentar a la recuperació les/els estudiants que hagin realitzat/presentat els mòduls d'avaluació (treball/examen) en els terminis establerts.
- Només serà susceptible de recuperació el mòdul de proves escrites (examen).

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Aquesta assignatura no preveu el sistema d'avaluació única.

Ús de la IA.

En aquesta assignatura es permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) com a part integrant del desenvolupament del treball, sempre que el resultat final reflecteixi una contribució significativa de l'estudiant en l'anàlisi i la reflexió personal. L'estudiant haurà de: (i) identificar quines parts han estat generades amb IA; (ii) especificar les eines utilitzades; i (iii) incloure una reflexió crítica sobre com aquestes eines han influït en el procés i en el resultat final de l'activitat. La no transparència de l'ús de la IA en aquesta activitat avaluable es considerarà falta d'honestedat acadèmica i comportarà que l'activitat s'avalui amb un 0 i no es pugui recuperar, o sancions majors en casos de gravetat.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Bibliografia

Base de dades bibliogràfica sobre arqueologia experimental: The EXARC Experimental Archaeology Collection: <https://core.tdar.org/collection/60199/exarc-experimental-archaeology-collection>

BAENA PREISLER, J., TORRES C., PALOMO, A., MOZOTA, M., CLEMENTE, I. (2014). "Experimental Archaeology in Spain. Experiments Past. Histories of Experimental Archaeology". J. Reeves Flores, Paardekooper, R. P. Leiden, Sidestone Press: 85-95.

BAENA, J., TORRES, C., PALOMO, A. (2019). ¿Seguimos jugando cuando hablamos de Arqueología Experimental?, *Boletín de Arqueología Experimental* 13, 1-8.

BAENA, J., PALOMO, A. (2022). Arqueología experimental e investigación fundamental, *Arqueodebats* 1. DOI: 10.2436/20.8080.06.1

BEYRIES, S., PETREQUIN, P., (Eds.) (2001). Ethno-archaeology and its transfers (Papers from a session held at the European Association of Archaeologists Fifth Annual Meeting in Bournemouth 1999), BAR Intern. Series 983, Oxford.

BINFORD, L. (1978). Nunamiut ethnoarchaeology. New York Academic Press, New York.

BINFORD L. R. (1988). En busca del pasado. Descifrando el registro arqueológico (J. F. Cherry & R. Torrence,

cols.; P. Gasull, trad.). Editorial Crítica.

BURTON, J. W., & THOMPSON, C. W. (2002). Nanook and the Kirwinians: Deception, authenticity, and the birth of modern ethnographic representation. *Film History: An International Journal*, 14(1), 74-86.
<https://doi.org/10.2979/FIL.2002.14.1.74>

COLES, J.M. (1979). *Experimental Archaeology*. Academic Press. London.

DAVID, N.; KRAMER, C. (2001). *Ethnoarchaeology in action*. Cambridge University Press. Cambridge.

GALLAY, A. (2011). *Pour une ethnoarchéologie théorique*. Errance, Paris.

GALLAY, A. (1991). L'ethnoarchéologie, science de référence de l'archéologie. Justifications, problèmes, limites, in *Itinéraires ethnoarchéologiques 1, Documents du Département d'Anthropologie et d'Écologie de l'Université*, 18, Geneva,

GONZALEZ RUIVAL, A. (2003). *La Experiencia del otro. Una introducción a la Etnoarqueología*. Akal. Madrid.

INGERSOL, D.; YELLEN, J.E.; MACDONALD, W. (1977). *Experimental Archeology*. Columbia University Press. New York.

MARSHALL, Y. (2002). What is community archaeology? *World Archaeology*, 34(2), 211-219.
<https://doi.org/10.1080/0043824022000007062>

MASRIERA, C., PALOMO, A., (2009). Arqueologia experimental i difusió. *Cota Zero*. pp. 39 - 48. Vic, Catalunya (Espanya): Eumo, 2009.

Marciniak, A., & Yalman, N. (2013). *Contesting Ethnoarchaeologies* (A. Marciniak & N. Yalman (eds.)). Springer New York. <https://doi.org/10.1007/978-1-4614-9117-0>

OUTRAM, A.K., (Ed.) (2008). *Experimental Archaeology*. *World Archaeology*, 40 (1)
<http://www.jstor.org/stable/i40001394>

PALOMO, A., AGUIRRE, M., BAENA, J. (2018). La talla lítica experimental en España, *Butlletí Arqueològic*, V, 40, 2018, 195-200.

PALOMO, A. (2020). Experimental Archaeology in the Museum of Archaeology of Catalonia, [EXARC Journal Issue \(2020/3\), Interpretation](https://exarc.net/issue-2020-3/int/experimental-archaeology-mac), <https://exarc.net/issue-2020-3/int/experimental-archaeology-mac>

PALOMO, A., TERRADAS, X., PIQUÉ, LÓPEZ-BULTÓ, O., CLEMENTE, I. (2021). (en prensa) Experimentación en torno al proyecto de investigación del yacimiento neolítico de la Draga (Banyoles-Girona), BAEX.S

REYNOLDS, P.J. (1988). *Arqueologia experimental. Una perspectiva de futur*. Eumo Editorial. Barcelona.

VILA, A.; ZURRO, D. (eds.) (2006). "Etnoarqueología de la Prehistoria: más allá de la analogía". *Treballs d'Etnoarqueologia*, 6, Madrid: CSIC.

Programari

No existeix un programari concret per a desenvolupar l'assignatura

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre.
A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través d'aquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Tipus de docència	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(TE) Teoria	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt
(PCAM) Pràctiques de camp	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt